

Архивски број: 08-413/6

22-10-2025 година

Постапувајќи по претставката за заштита од дискриминација бр. 08-413/1 од 7.5.2025 година, поднесена од -----, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 258/2020), го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ДИРЕКТНА ИНТЕРСЕКЦИСКА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основ на пол, род и бременост сторена од страна на ЈЗУ Општа болница ----- и директорот -----, врз ----- во областа на работата и работните односи.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

На ден 7.5.2025 година до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација (во натамошниот текст: Комисијата), доставена е Претставка бр. 08-413/1 од ----- со адреса на ул. ----- . Подносителката во претставката тврди дека врз неа е сторена дискриминација поради бременост со непродолжување на нејзиниот договор за дело од страна на ЈЗУ Општа болница -----, односно директорот -----.

Имено, во претставката наведува дека е дипломиран психолог, магистер по специјална едукација и рехабилитација од областа на оштетување на слухот и интегративен психотерапевт во едукација, со сертификати за: завршен прв степен на Обука за интегративна психотерапија и личен развој, Обука за функционална процена по МКФ, Обука за психосоцијална поддршка и Сексуално и родово базирано насилство-Црвен Крст, Обука за планирање и пишување на ЕУ& US предлог проекти- Проефект, координатор за проект за волонтерство и практиканство, а дека има и одлично познавање на англиски јазик и албански јазик од 2 ниво. Како психолог свое излагање имала и на трибината со наслов -Превентива е прв чекор во борба со ракот, по повод 4 февруари, Светскиот ден за борба против ракот и 15 февруари, Меѓународен ден на децата болни од рак, во организација на Здружението за унапредување на здравјето Филип Лукароски во Струга. Таа како што наведува, 14 години успешно вложувала во нејзиното професионално надоградување преку стручното високо образование и бројните обуки кои ги финансирала со сопствени средства, за сега да биде истакнат професионалец во нејзината струка во која нема намера да престане да вложува. Таа во 2021 година со Договор за дело – извршување на физичка и/или интелектуална работа бр. ----- од ----- година, била ангажирана од страна на ЈЗУ Општа болница - ----- на работно место дипломиран психолог. Договорот бил склучен на определено време и со организаторот на работата, односно работодавачот, склучила уште пет договори за дело со кои нејзиниот ангажман во Болницата бил продолжуван.

Била свесна за природата на таквиот „центлменски“ договор согласно кој извршувала работни задачи во здравствена установа, а не уживала права од работен однос, за што

и неколку пати до управата на болницата, односно до директорот се обратила заедно со другите медицински работници, за да го решат нивниот статус и конечно да бидат препознаени како работници, а не како извршители на работа кои немаат ниту здравствено осигурување, ниту право на одмор, ниту било кое друго право согласно Законот за работните односи. На сето тоа не наишле на разбирање, туку само на празни ветувања. Во текот на јануари 2024 година, бил распишан оглас за нејзиното работно место на кој со уредна документација конкурирала, но истиот бил запрен заради претстојните избори, а таа продолжила да оди на работа со договор за дело.

Последен пат ЈЗУ Општа болница – ----- и понудила продолжување на нејзиниот работен ангажман на 1.10.2024 година, со Договор за дело бр. ----- чие важење престанало на ден 31.12.2024 година. Од редот на сите здравствени работници и соработници кои работат врз основа на вакви договори единствено нејзиниот договор бил со важење од 1 месец и нов не и бил понуден. Во тој период таа била бремена веќе четврти месец, а со таквата состојба била запознаена управата на Болницата и директорот лично. Наведува дека на прашање до директорот ----- зошто е тоа така, тој и одговорил со зборовите „Оди дома ти сега имаш поважна работа, бремена си“. Истакнува дека заради стресот што го доживеала, како што наведува со нејзини зборови „поради губење на работното место на МОЈА ОГРОМНА НЕСРЕЌА на ден 04.03.2025 година во скоро 27 гестациска недела го изгубив МОЕТО ЧЕДО!!! Јас сум здрава жена, имав уредна бременост без никакви ризици... но тортурата и стресот кој во континуитет ми беше приредуван си го направија своето. Одев на работа чекајќи некаков Договор, работев со полна пареа, а никаде не егзистирав како работник, за тоа не бев платена и не барав ништо чекав само да најдат решение за мене како што ми беше од управата кажано и истовремено неуморно ги следев нивните упатства кои се состоеа од препраќање од врата на врата, а каде и да отидев креваа раменици и ме упатуваа кај директорот кој пак ме убедуваше дека за мое добро треба да одам дома и да одмарам. И така се додека и моето физичко и моето душевно здравје не го запреа овој маѓепсан круг... На мое место е ангажирана друга работничка помлада од мене работничка.“ Во контекст на наведеното, истакнува дека откако директорот дознал за нејзината состојба (дека е бремена) целата работна атмосфера се променила и довела до прекинување на нејзиниот работен однос.

Во прилог на претставката во копии достави Извештај од ЈЗУ УК Гинекологија и акушерство од ----- 2025 година и Извештај од ПЗУ ----- од ----- 2025 година.

ЈЗУ Општа болница -----, односно директорот ----- на 24.6.2025 година, се изјасни по наводите од претставката на подносителката.

Во изјаснувањето се наведува дека лицето ----- претходната година била ангажирана со договор за дело на работно место дипломиран психолог сметано од 1.2.2024 година до 31.12.2024 година, за што во прилог како доказ доставуваат копии од истиот. Со завршувањето на важењето на договорот на дело и престанал работниот ангажманот во ЈЗУ Општа болница ----- заклучно со 31.12.2024 година. Се истакнува дека во месец јануари 2024 година бил распишан јавен оглас за трајно вработување на неопределено време за дипломиран психолог од страна на болницата, но запрен согласно Извадок од Нацрт-записникот од Првата седница на Владата на РСМ од 28 јуни 2024 година, со која

се запираат постапките за вработување и унапредување по издадени согласности од Министерството за финансии за 2024 година, и замрзнување на истите, за што доставуваат како доказ копие од истата.

Во врска со наводот за односот на в.д. директорот д-р ----- спрема подносителката на претставката дека се изразил „Оди дома, ти сега имаш поважна работа, бремена си“, се истакнува, дека недвосмислено изјавува под морална, материјална и кривична одговорност дека не се изразил на таков начини со тие зборови и негира дека имал некаква намера за дискриминација према подносителката по било кој основ, а најмалку бременост.

Во прилог Договор за дело бр. ----- од -----2024 година; Договор за дело бр. -----од -----2024 година; Договор за дело бр. ----- од -----2024 година.

Комисијата се обрати до ЈЗУ Општа болница----- со Барање бр. 08-413/4, од која побара податоци за сите договори за дело кои ЈЗУ Општа болница ----- ги има склучено со лица во периодот од месец јануари до заклучно со месец јули 2025 година, податоци за сите јавни огласи за вработување кои ЈЗУ Општа болница ----- ги има објавено од месец јануари до заклучно со месец јули 2025 година, вклучително и податоци за пријавени кандидати и одлуки за избор и одобрен Годишен план за вработување за 2025 година. ЈЗУ Општа болница ----- ги достави бараните податоци со Допис бр. ----- од -----2025 година.

Уставот на РСМ, во членот 9 утврдува:

(1) Граѓаните на Република Северна Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

(2) Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 5 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.

Дискриминација согласно член 6 од истиот Закон е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или не сторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други.

Директна дискриминација, согласно член 8 став 1 од Законот, постои кога со едно лице или со група се постапува, се постапувало или би се постапувало понеповолно во однос на друго лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.

Интерсексиска дискриминација, согласно член 4 став 1 точка 13 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, *е секоја дискриминација врз две или повеќе дискриминаторски основи што се истовремено и неразделно поврзани.*

Согласно член 13 од истиот закон, *како потежок облик на дискриминација, во смисла на овој закон, се смета повеќекратна дискриминација, интерсексиска дискриминација, повторена дискриминација и продолжена дискриминација.*

Согласно член 26 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, *Подносителот на претставката кој тврди дека во согласност со одредбите на овој закон е сторена дискриминација е должен да ги изнесе сите факти што го прават тврдењето веројатно. Доколку Комисијата утврди дека тврдењето е веројатно, тогаш товарот на докажување преминува на лицето против кое е поднесена претставката.*

Согласно содржината на претставката и приложената документација кон истата, Комисијата ги сметаше за веројатни тврдењата на подносителката дека врз неа е сторена дискриминација врз основ на бременост, па фактичката состојба ја утврдуваше со преминат товар на докажување на страна на потенцијалниот дискриминатор во смисла на членот 26 од Законот за спречување и заштита од дискриминација. Следствено, Комисијата утврди дека ЈЗУ Општа болница ----- и директорот ----- сториле директна интерсексиска дискриминација врз подносителката ----- врз основ на пол, род и бременост.

Имено, Комисијата го ценеше фактот дека на подносителката откако за првпат била ангажирана со Договор за дело – извршување на физичка и/или интелектуална работа бр. ----- од -----2021 година, од страна на ЈЗУ Општа болница ---- -- на работно место дипломиран психолог, истиот ангажман и бил повеќекратно обновуван, односно продолжуван со нови договори за дело од страна на болницата, а во моментот кога подносителката во периодот на траење на нејзиниот последен ангажман со договор, од октомври до декември, информирала за нејзината бременост, дотогашната пракса на продолжување на ангажманот со нови договори престанала. Односно на подносителката не и било понудено потпишување на нов договор за дело, што за Комисијата несомнено претставува одлука поврзана со фактот дека таа е бремена. Во прилог на тоа е и фактот што, видно од доставената документација, ЈЗУ Општа болница ----- и директорот -----, по истекот на склучениот Договор за дело со подносителката со бр. -----од 1.10.2024 до 31.12.2024 година, Болницата, односно директорот на -----2025 година, склучил вкупно 66 нови договори за дело, за ангажман на лица во Болницата, меѓу кои, за работното место на подносителката дипломиран психолог, склучил Договор за дело бр. -----со друго лице, односно лицето -----.

Дополнително на тоа, согласно одобриениот Годишен план за вработување, ЈЗУ Општа болница ----- и директорот -----на -----2025 година, објавиле Јавен оглас за вработување бр. -----, меѓу кои работни места, наведено и работно место за самостоен стручен соработник-дипломиран психолог, а по спроведување на постапка за селекција и вработување по истиот, со Одлука бр. -----од -----2025 година, го избрале за вработување веќе ангажираното лице -----.

Следствено на тоа, во смисла на членот 26

од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ЈЗУ Општа болница -----, односно директорот ----- на ниту еден начин не го докажаа спротивното, односно не дадоа соодветно објаснување поткрепено со факти дека причината за непродолжување на ангажманот преку склучување на нов договор за дело, не е поврзана со бременоста на подносителката.

Оттука, Комисијата иако во предвид го има фактот што конкретниот случај се однесува на времен договорен ангажман на подносителката, сепак смета дека ЈЗУ Општа болница -----, односно директорот -----, во предвид требало да го имаат повеќегодишниот ангажман на подносителката во Болницата, заснован на повеќе склучени договори за дело, па следствено на тоа да и обезбедат и соодветно образложение на подносителката за нивната одлука таа да не биде повеќе ангажирана во Болницата. Комплементарно на тоа, Комисијата смета дека волјата да не и се понуди нов договор за дело не треба да биде предодредена и заснована единствено на фактот што работничката е бремена.

Дополнително на тоа, според Комисијата, праксата на ангажман на подносителката со договор за дело, на некој начин може да се поистовети и со воспоставен работен однос, видно од содржината на таквите договори, а имајќи ги во предвид извршувањето на работни задачи од работно место дипломиран психолог и предвидување на број на работни часови на неделно ниво во вкупно времетраење од 40 работни часа. Па таквиот ангажман неформално може да претставува работа која би била предмет на уредување на работен однос заснован врз основ на договор за вработување.

Па оттука, претставувајќи ја таквата аналогичност, Комисијата има за цел да истакне дека бременоста е биолошка состојба и репродуктивна карактеристика врзана со полот, односно жената. Следствено оваа категорија на работнички уживаат посебна заштита во работните односи преку јасно утврден сет на права од страна на законодавецот, а во однос на бременоста, раѓањето и мајчинството и која заштита следствено би требало да ја уживаат и жените во нивниот работен ангажман со договор за дело. Ваквиот посебен сет на мерки, права за оваа категорија на лица има за цел овозможување на еднаква положба на жените во однос на мажите на пазарот на трудот и пред сè во остварување на правата од работен однос, од причини што горенаведената биолошко репродуктивна карактеристика која е сврзана со конкретниот пол, ги става жените почетно во понеповолна положба во однос на мажите, па следствено во овие конкретни случаи, во контекст на утврдување дискриминација не е потребен компаратор, односно за бременоста не се бара споредлива ситуација, туку само каузална поврзаност на дејствието со истата (согласно праксата на Европскиот суд на правдата – случај „Carole Louise Webb v EMO Air Cargo (UK) Ltd“). Комплементарно на наведеното, во овој случај полот, родот и бременоста истовремено претставуваат основи, односно карактеристики на подносителката кои се неразделно поврзани.

Врз основа на наведеното, Комисијата во согласност со член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ја дава следната

ПРЕПОРАКА

СЕ ПРЕПОРАЧУВА ЈЗУ Општа болница ----- и директорот -----, да и се извинат на ----- за сторената дискриминација во рок од 30 дена, од денот на добивањето на ова мислење со препораката и за истото да ја известат Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА ЈЗУ Општа болница ----- и директорот -----, во иднина да се воздржуваат од дејствија на дискриминација, во смисла и врз лица согласно ова мислење.

НАПОМЕНА: Доколку препораката не е исполнета во предвидениот рок, Комисијата има законска надлежност да поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд за прекршоци, согласно член 27, став 4 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација,
Заменик претседател
Флора Кадриу



Доставено до:

1. -----
2. ЈЗУ Општа болница -----, директор -----
3. Архива на Комисијата